

моніторинг «гуманності», «людяності», «гуманітарності», а також сигналізувати про порушення/руйнування «людиномірності», про «розлюднення» на всіх рівнях соціокультурного буття. Філософська антропологія має в цьому контексті є методологією синтезу наук про людину та відповідних експертних практик. Саме на цьому зроблений один з важливих акцентів в освітньо-професійній програмі підготовки здобувачів зі спеціальності «Філософія» в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова. Серед обов'язкових навчальних курсів для бакалаврів-філософів є дисципліна «Соціокультурна аналітика та гуманітарна експертиза», а також відповідна експертно-аналітична практика. Ми робимо лише перші кроки втілення теоретичних моделей гуманітарної експертизи в освітній процес, ефективність яких продемонструє найближче майбутнє.

Список використаних джерел

1. Голубович І. В. Гуманітарна експертиза як іноваційна складова сучасних соціальних практик та освіти. *Матеріали XXIX Міжнародної науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки фахівців»* (м. Одеса, 18–19 квітня 2024 р.). Ч. 2. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 11–14.
2. Кізіма В. В. Гуманітарна експертиза: сутність і технології здійснення. Київ : ЦГО НАН України, 2005. 27 с.
3. Табачковський В. Полісутнісне Ното: філософсько-мистецька думка в пошуках «неєвклідової рефлексивності»/Інститут філософії НАНУ ім. Г. С. Сковороди. Київ : ПАРАПАН, 2005. 432 с.

Ольга ДОЛЬСЬКА,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
(м. Харків, Україна)*

ПОШУКИ МІСІЇ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: КОНТЕКСТИ ТА НАГОЛОСИ

Формування моделей університету та його перші місії. На ранньому етапі становлення університету можна виділити дві його моделі – Болонську та Паризьку. Перша базувалася на студентському самоврядуванні, друга – на професорському. Університет інституціоналізований як корпорація, місією якої є освіта (перша місія). Однак до XV–XVI століть такі чинники, як заміна простої освіти цінністю освіти в поєднанні зі служінням релігії, мінімізація світського характеру освіти з властивою їй цінністю інтелектуальної свободи та автономії, мали досить потужний вплив на зміну характеру праці і, відповідно, місії університету, не тільки з боку церковної, а й з боку світської влади. Крім того, суспільно-політичні процеси сприяли нівелюванню статусу

університету як загальноєвропейського освітнього центру. Тому до XVI століття університет як європейський феномен почав втрачати активність, але почали проявлятися процеси регіоналізації університетів, і весь простір університетської освіти перебував у кризі. Йшов процес появи англійської, французької та німецької моделей університету. Тому більшість науковців, які досліджують питання становлення та функціонування університету, виділяють італійську, французьку, англійську, німецьку та американську моделі університетів.

Найпоширенішою моделлю в освітньому просторі Європи епохи Модерну стала німецька модель університету – модель В. Гумбольдта. Ідеал цієї моделі будувався навколо кількох принципів, серед яких найпотужнішими та актуальними були такі: автономія університетів, свобода вченого у виборі «методології дослідження, питань і методів у рамках конкретного дослідження, а також у можливості публікувати їх результати». Свобода науковців у виборі та плануванні змісту свого навчання. Коріння моделі Гумбольдта в ідеології Просвітництва: принципи Lern- und Lernfreiheit (навчання та вільне навчання) стали установами та вершиною системи вищої освіти. В. Гумбольдт наголошував на необхідності розвитку науки в стінах університету. Тому місія Університету «Просвіта» була визначена як єдність дослідження та навчання (друга місія).

Пошуки нової місії університету в епоху постпросвітництва. Постає питання зміни, трансформації самої місії університету, який опинився на межі між ідеалами Просвітництва та Постпросвітництва. Набувають певної форми події, які підкреслюють небажання ряду країн вибудовувати економічні, ділові та політичні напрямки розвитку своїх країн в контексті глобалізації минулого типу. Наприклад, цілком впевнено і в дусі «швидкої глобалізації» Дж. Скотт пропонує нову місію – інтернаціоналізацію.

Дж. Пелікан підкреслював, що одним із головних недоліків університету і водночас однією з найпривабливіших його характеристик сьогодні є прагнення заглибитися в себе та ігнорувати суспільство та його потреби. Про нові умови існування університету та місію останнього він писав: необхідно звернути увагу на активну спільну роботу з центральною та місцевою владою, з громадськими організаціями та їх активістами у створенні спільних соціальних, громадських, економічних та культурних проєктів (проведення експертизи, створення центрів професійного консультування тощо).

Б. Райдінгс пропонує аналізувати трансформацію університету по лінії: Розум – Культура – Досконалість (на його думку, Університет Культури може перейти в Університет Досконалості). Б. Райдінгс критикує Дж. Пелікана за те, що останній знову посилається на ліберальну модель університету, він наводить багато прикладів, які ставлять під сумнів його твердження. У відповідь на думки Б. Райдінгса почесний президент і професор науки і техніки університету Мічиган в Анн-Арборі J. J. Duderstadt зауважує наступне: може статися так, що культура досконалості, яка рухала еволюцію

та конкуренцію між дослідницькими університетами, більше не буде прийматися і підтримуватися громадськістю

Контексти обговорення теми місії університету. Особливі стосунки склалися в період глобалізації між університетом і наукою. Сьогодні наука вже перекочувала зі стін університету в стіни комерційних фірм і транснаціональних корпорацій. І такий поворот підсилює дію висловлювань представників епістемології про роль соціальних, культурних, політичних контекстів, які суттєво впливають на результати наукових досліджень. Про це пишуть багато дослідників, які складають кістяк сучасних епістемологічних практик. Як приклад хочеться навести міркування Б. Латура.

Панування ринку: освіта як послуга. Останнім часом освіта розглядається як послуга для отримання певних компетенцій, а критерієм тієї ж досконалості є успішне функціонування університету на ринку. Мається на увазі перетворення останнього на своєрідну соціальну форму, також нагадує симулякр. Т. Адорно писав про перетворення освіти на службу в 1930–1940-х роках, пропонуючи широкому загалу для обговорення ідею напівосвіти. Напівосвіта – це втрата досвіду виховання в цілому і постійний рух по шляху самовдосконалення при збереженні цього цілого. При цьому весь процес навчання відбувається у відриві від цінностей освіти, що призводить до втрати знань не лише про світ, а й про самого себе, а реальний досвід навчання замінюється дослідницьким наслідуванням. М. Бойченко, розвиваючи тему освіти як послуги, проаналізував два українські закони про освіту (Закон «Про вищу освіту» (2014 р.) та Закон «Про освіту» (2017 р.) і прийшов до сумних висновків. Але за Б. Рідінгсом, критерієм досконалості стала успішна діяльність університету на ринку послуг.

Панування Електронної освіти. Підвищення ролі дистанційної освіти в різних формах і видах. Цей тип освіти займає все більше освітнього простору і часу. Він пов'язаний із новими вибухами технічного та технологічного характеру і впливає не тільки на парадигму освіти. Культура цифри стає платформою для активного звернення до електронної освіти. Виміри останньої настільки різноманітні, що науковці можуть впевнено присвячувати конференції кожному із них. У пошуках місії університету це може стати одним із центральних питань сьогодення.

Формування дискурсу третьої Інтелектуальної революції. Сьогодні в технологічному суспільстві йде процес прийняття загальних стандартів і протоколів для ідентифікації та комунікації артефактів і суб'єктів, інтерфейсів та пристроїв один з одним. Створюється новий техно-соціальний простір, у якому людина використовуватиме ці засоби. Відбувається технологічна трансформація людської тілесності та ментальності. А це свідчить про зміну духовної/інтелектуальної сторони людини. Людство входить в період третьої інтелектуальної революції. Цей факт прямо і побічно прив'язаний до парадигмальних зсувів освіти, що є природним і що відбувалося вже двічі в історії.

Висновки. Майбутнє університетів, тобто віддача, яка виправдовує їхні величезні витрати, як і раніше, визначатиметься тим, наскільки вони вірні

цінностям, які визначали місію та ідеал університету. Зараз і найближчими роками ці цінності зазнають найсуворіших випробувань у зв'язку з викликами, які стоять сьогодні на порядку денному.

Список використаних джерел

1. Bloom Allan (1987). *The Closing of the American Mind. How Higher Education Has Failed Democracy and Impoverished the Souls of Today's Students*. N.-Y. : Simon and Schuster, 154 p. doi: 10.20998/2227-6890.2022.1.01
2. Dolska O. O., Dyshkant T. M. The idea of the university in modern challenges. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія: зб. наук. пр. / Харків : Право, 2023. № 1(56). 2023. С. 76–87. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58422>. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.56.274316>
3. Адорно, Т. (2017). *Теорія напівосвіти*. (М.Д. Култаєва, пер. с німец.). *Філософія освіти. Philosophy of Education*. № 1(20). С. 128–152.
4. Бойченко М. (2017). Між «напівосвітою» і «напівдією» у пошуках шляху до дієвої освіти. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. № 2(21). С. 219–239.
5. Дольська О. О., Дишкант Т. М. Пошуки місії університету в умовах цивілізаційних розломів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер. : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства = *Bulletin of the National Technical University «KhPI»*. Ser. : Actual problems of Ukrainian society development : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. № 1. С. 4–11.
6. Дольська О.О. (2018). Парадигмальні зміни у сучасній філософії освіти. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. Київ. № 2. С. 146–162.
7. Пелікан, Я. (2009). *Ідея Університету*. Київ: Дух і Літера, 360 с.

Олексій ДУРДО,
здобувач ступеня доктора філософії,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
(м. Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНА ЛЮДИНА ПІД ВПЛИВОМ ПРОПАГАНДИ ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Застосування інноваційного цифрового інструментарію та медіаресурсів часто розглядається у контексті подання інформації з ціллю маніпуляції суспільною й індивідуальною свідомістю. Це зумовлює проблему неекологічності медіапростору та відсутності інформаційної гігієни, що призводить до порушення кордонів інформаційної безпеки особистості. На сьогодні часто спостерігається інтеграція цільових дезінформаційних проєктів, що мають на меті формування хибних інформаційно-комунікативних потоків, сприйняття соціумом інформації без її адекватного осмислення.

Проблематика маніпулювання, пропаганди та дезінформації за допомогою сучасних інформаційних технологій належить до кола інтересів